

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Uredništvo: Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 23. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616, T-481. — Letna naročnina 500 din. polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Naj živi 29. november, praznik delovnega ljudstva Jugoslavije!

Deset let po zgodovinskem zasedanju AVNOJ v Jajcu

Etbin Kristan med mladino v Dolenjskih Toplicah

Prvi sneg je pobelil vrhove in pobočja gozdov nad Belo krajino tiste pozne jeseni leta 1943. V meglenem november-skem somraku se je iz Roga izluscila daljša kolona ljudi resnih obrazov in se usmerila proti jugu Bele krajine. Njena pot je peljala čez Zapudje in Sinji vrh v daljne bosenske kraje. To je bila slovenska delegacija, izvoljena na kočevskem zboru odposlancev; šla je na zgodovinsko drugo zasedanje Antifašističnega viječa narodne osvoboditve Jugoslavije. Nekje pri Kovačevem gradu pri Vinici je kolona v mraku preko Kolpe prešla na hrvaško stran, nato pa po osvobojenem, kontroliranem in zasedenem ozemlju nadaljevala pot v starodavno bosensko mesto Jajce, ki je tako postalo prevažan mejnik v osvobodilni borbi jugoslovanskih narodov.

Prvega zasedanja AVNOJ v Bihacu 1942 se slovenska delegacija ni udeležila, kajti prav takrat so divjale najhujše sovražnikove ofenzive. Toda sklepe tega prvega zasedanja je v celoti sprejel in potrdil tudi Izvršni odbor OF Slovenije, kot edini zakoniti predstavnik in vodja narodno osvobodilne borbe v Sloveniji.

Prvo zasedanje AVNOJ v Bihacu je bilo le bolj političnega pomena in razkrinkavanja izdajalske vloge Draže Mihajloviča in londonske begunske vlade. Sklepe drugega zasedanja v Jajcu 1943 pa so dali zgodovinske osnove in položili temelje današnjih družbenih ureditvi naše države. Staro bosensko mestec v kotlini osvobojenih bosenskih gora, je tiste novembarske dni 1943. leta, ko je bil svet v najhujšem klanju, zbralo v svoji sredi prekrajane voditelje in zastopnike revolucije ter narodno osvobodilne borbe iz vseh predelov Jugoslavije. Trnova je

bila njih pot; prebiti so se morali skozi nestrane zapreke in sovražne zasede, da v dotlej malone nepoznanem Jajcu postavijo granitne temelje državni ureditvi bodoče Jugoslavije, za katero so krvaveli naši narodi in v katero so verovali vztrajno in neomajno.

Kateri so bili najvažnejši sklepi II. zasedanja AVNOJ v Jajcu? Vrhovni in izvršni or-

vse pogodbe, ki jih je v imenu države sklenila begunska vlada! Potrdili so odlok o priključitvi Primorske k matični domovini!

S sprejemom in potrditvijo teh zgodovinskih sklepov so delegati v Jajcu že ustanovili novo Jugoslavijo in prevzeli oblast kot edini, zakoniti predstavniki ljudstva, ki je šlo v boj in zmagovalo ne samo z

delegati v Jajcu sklenili samo to, kar so narodi Jugoslavije sklenili že leta 1941, ko so pričeli oboroženo borbo in revolucijo, da namreč v bodoče nogo živeti pod nobenim vplivom in komandiranjem, je bilo to zasedanje v Jajcu res nož v hrbet taki razdelitvi. Danes dobro vemo, da smo s tem sunkom v hrbet, kot so ga imenovali, preprečili, da Jugo-

slavije, zrastle iz krvi in borb, za srečo in svobodo vseh naših narodov, ki so tako v revoluciji uresničili svoj davni, neuničljivi sen.

VOLILNI IZIDI ZA ZVEZNO LJUDSKO SKUPŠČINO
V LR Srbiji je volilo 87,5% volivcev.
V LR Hrvaški je v okrajih, od koder so prispela poročila, volilo 89,1%.V LR Sloveniji je glasovalo 90,6% Za to republiko so prispela poročila iz vseh volilnih okrajev.
V Bosni in Hercegovini je v okrajih, od koder so prispela poročila, glasovalo 91,5% volivcev.
V LR Makedoniji je glasovalo 87,8% volivcev.
V Crni gori je glasovalo 91,5 odstoška volivcev. Tudi za to republiko so prili rezultati iz vseh volilnih okrajev.

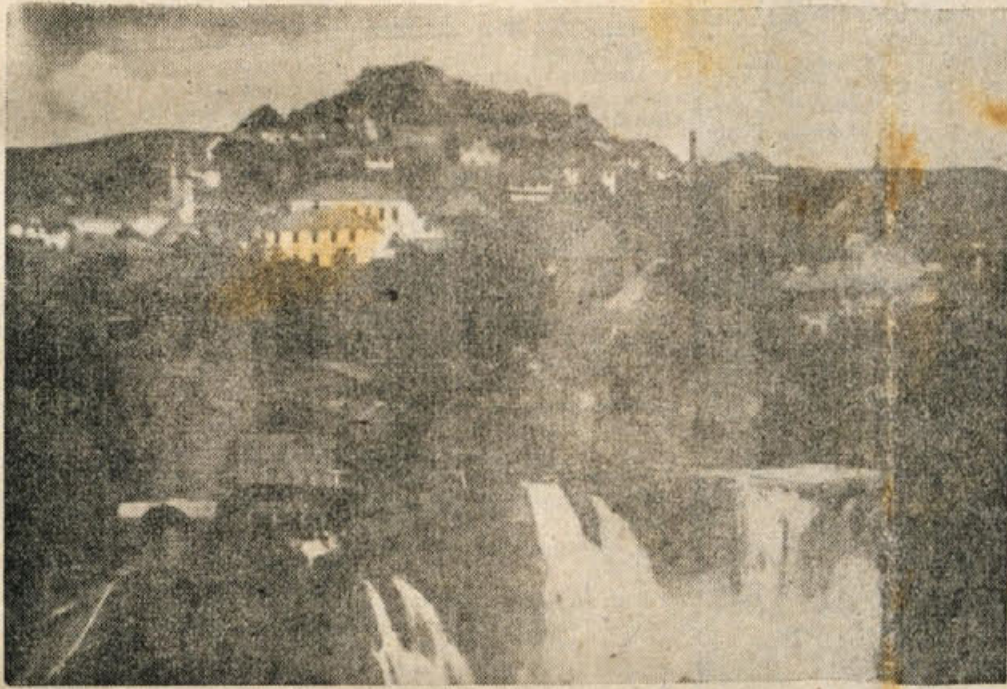
SPOROČILO NAROČNIKOM IN DOPISNIKOM!

Ker nam tiskarna ni mogla ustrediti, da bi to številko izdali na šestih straneh, je moralo zaradi oglasov (vočil za Dan republike) izpusti precej člankov in dopisov. Prosimo naročnike, dopisnike in bralece, da to upoštevajo.

VREME

OD 27. NOV. DO 2. DEC.

Prot koncu tekočega tedna nagnjen je padavinam, v začetku prihodnjega tedna izboljšanje, od srede tedna dalje pa zopet padavine. V splošnem bo hladno in v jasnih nočeh mrzlo.

Pogled na Jajce

gan v Jugoslaviji je AVNOJ! Bodoča državna ureditve bo federativna demokracija! Odzeta je pravica zakonitosti begunski vladi! Kralju Petru je prepovedana vrnitev v domovino vse do konca vojne, ko bodo narodi Jugoslavije na močnejšem sovražnikom in domačinim izdajalcem. Sprejeti so odlok o naslovu maršala v naši vojski. Na predlog slovenske delegacije je bil ta naslov takoj podeljen prvemu borcu in voditelju oborožene borbe v Jugoslaviji Josipu Brozu-Titu. S posebnim odlokom so odobrili delo AVNOJ od prvega do drugega zasedanja. Sprejeti so sklep o imenovanju Nacionalnega Komiteja osvoboditve Jugoslavije, ko bo dozorrel čas.

S temi sklepi v Jajcu so odstavili tudi za zunanji svet izdajalsko begunsko vlado v Londonu in Kralja Petra. Naši takratni zavezniki, zlasti Sovjetska zveza, so te sklepe AVNOJ ocenili kot »nož v hrbet zavezniki stvarem«. Se le nekaj let po vojni smo zvedeli, da je bila ta »zavezniki stvar« razdelitev Jugoslavije na vplivna področja. SZ in zapadnih zaveznikov, prav po geslu: »meni pol, tebi pol! Ker so

slavija ni področja za obratovanje med velikimi kakor je na primer bila in je še Koreja.

Vse sklepe in odloke II. zasedanja v Jajcu so jugoslovanski narodi v celoti sprejeli, potrdili in oživotvorili. Danes, po desetih letih, lahko ugotovijo, kako pravilni in stvarni so bili. Zato je grb Federativne ljudske republike Jugoslavije povezan s trakom, na katerem je zgodovinski datum — 29. november 1943 —, rojstni dan nove, Titove demokracije Ju-

Od tedna do tedna

Varnostni svet je 23. t. m. znova odložil razpravo o Trstu. Odložitev je predlagal ameriški delegat z motivacijo, da se je povečalo upanje, da bo prišlo do konference petih držav, na kateri bi razpravljali o tržaškem vprašanju, kajti za vsako rešitev tega vprašanja je v prvi vrsti potrebna soglasnost med Jugoslavijo in Italijo. Razprava pred Varnostnim svetom je odložena le za dva tedna, do 8. decembra.

Optimistični izjavi ameriškega delegata seveda ni pripisovali nobene posebne vrednosti. Rešitev tržaškega vprašanja je namreč že daleč, če bodo v Rimu nadaljevali s svojimi dosedanjimi pretiranimi, nesprejemljivimi zahtevami. Za rešitev tržaškega vprašanja je pa potrebna obojestranska dobra volja in medsebojno spoštovanje. Pella pa je danes še vedno na postojankah, ki jih je zavzel konec septembra. Tedaj je menil, da bo preplašili Jugoslavnice z vojaškimi demonstracijami; uporabil je stare metode pritiska, ki so se še nekako obnesle, takoj po prvi svetovni vojni, danes pa so, lahko bi rekli, smešne in absurde. Pella je skušal prikriti svoj nespeh z nesramno, lažljivo trditvijo, da je le odgovoril na podobne vojaške ukrepe Jugoslavije, kmalu zatem pa je zopet prešel v napad. Začel je z gosposkarskim pritiskom. Prepovedal je uvoz italijanskih industrijskih izdelkov v Jugoslavijo in njegova birokracija, ki jo je po lanskem londonskem mesetarjenju poslal v Trst, uresničuje tudi tam rimske smernice. Prav tako kot da bi ji bila angloameriška vojna uprava že pustila svobodne roke v tržaškem gospodarstvu. Pella se seveda hudo moči, če misli, da mu bo gosposkarski pritisk prinesel več koristi kot vojaški. Pri tem pač udarja samega sebe po zobeh; italijanski izvoz je v krizi in razveljavljene jugoslovanske stonilijonskih naročil bo škodilo le italijanskemu gospodarstvu. Pella bo odgovarjal za to pred jasnim ljudstvom. Stevilni Italijanski industrijaci so že ostro napadli to vladino politiko nesmiselnega poškusa gosposkarske blokade Jugoslavije. Oči-

tajo ji, da je uničila gospodarske zveze, ki so jih imeli z Jugoslavijo ter da jugoslovanska narocila dobivajo sedaj razni zahodni konkurenti. To je točno, kajti Jugoslavija bo brez posebnih težav našla drugje vse tisto, kar je nameravala kupiti v Italiji.

S Trstom pa je položaj precej drugačen. Tam je civilna uprava še vedno pod angloameriškim nadzorstvom in sedanjih poizkusi uresničevanja rimskih protijugoslovanskih smernic je protizakonit. Predstavniki jugoslovanske vlade v Trstu je zato odločno protestiral zaradi diskriminacijskih ukrepov v tržaški zunanji trgovini.

Optimistični glasovi glede Trsta so torej vsaj za sedaj neutemeljeni. Pella hoče reševati tržaško vprašanje s pritiskom na Jugoslavijo; iz te moke pa ne bo kruha.

Italijanska vlada je odgovorila v nedeljo na predlog o sklicanju konference 5 držav. Besedilo italijanske izjave še ni objavljeno. Znano pa je že, da ta izjava ne bo prinesla ničesar novega. Rim postavlja še vedno svoj stari pogoj: Angloamerikanci naj bi se pred začetkom konference začeli uresničevati svojo obljubo od 8. oktobra o predaji celotne cone A STO Italiji. Seveda je ta pogoj za Jugoslavijo nesprejemljiv, konferenca bi bila v takem primeru brezpredmetna. Tudi v Londonu izjavljajo, da osnove za konferenco v Trstu še ni. Očitno je, da si Italija take konference sploh ne želi ter zahteva od zahodnih zaveznikov, naj bi podprli njen vojaški in gosposkarski pritisk na Jugoslavijo.

Med tem se položaj v Trstu naglo slabša. Gosposkarska dejavnost pada, tovarne odpustajo delavstvo, deset in desetisoč nezaposlenih so v naravnost obupnem položaju. Te dni so nezaposleni uprizorili silovite demonstracije po tržaških ulicah, zahtevajo kruha in dela. Podobnih demonstracij pa je vedno več tudi v Italiji in za te ljudi bo moral Pella najti kmalu vse kaj drugega kot šovinistično gonjo za Trst.

Kdaj bodo starši dovolj pazili na svoje otroke?

V zadnjem času sta bila v teku dvehi dni kar dva požara, oba kot posledica nepremišljenega igranja otrok z vžgalicami. Na Rožnem vrhu pri Trebnjem je 30. oktobra zgorelo gosposkarsko poslopje. Zažgala je 4-letna domaća hčerkica, ki se je v bližini poslopja igrala z vžgalicami. Takojšnjemu nastopu gasilcev, zlasti iz Velike Lake se je zavhvaliti, da škoda ni bila večja. Podoben požar, ki so ga prav tako povzročili otroci, je bil tudi v vasi Tlaka pri Sv. Križu. Tudi v tem primeru je zgorelo gosposkarsko poslopje.

Se vedno se dogaja, da posamezniki premalo zavarujejo svoje, imetje, ko pa pride do nesreče, morajo vso škodo nositi sami. Tako je v Gabru pri Semeču iz neznanih razlogov nastal 1. oktobra letos požar pri posestniku Alojziju Macecu, ki mu je povzročil 200.000 dinarjev škode. Ker je bil zelo malo zavarovan, je dobil zavarovalnice le 22.061 dinarjev. Se večja nesreča je zadelo posestnika Matjoha Urha, iz vasi Otok pri Podzemlju. Vsihi strela je 19. oktobra nastal požar v njegovem gosposkarskem poslopju, ki je pogorelo do tal. Zgorela mi je pa tudi vsa krma in vso žito. Škoda je ocenjena na 430.000 dinarjev, zavarovalnice pa bo dobi komaj do 15 odstotkov te škode, ker je bil pač premalo zavaroval.

Ljudstvo Dolenjske je na volitvah ponovno izpričalo vso svojo politično zrelo t in državlansko zavest

Takih volitev, take edrskstvene manifestacije za tisto pot, ki so jo naši narodi ubrali že leta 1941 pod vodstvom KP in OF, po kateri stopajo neomajno in smelo tudi vsa leta po vojni, ne glede na napore, težave in žrtve, kakor za trdno vedo, da je to najbolj pravilna pot — take manifestacije po vojni še ni bilo. To je bil odraz odločne enotne volje jugoslovanskih narodov, da nadaljujejo to pot, pot v socializem, da jih od njega ne more odvrti nihče. Hkrati pa so bile te volitve tudi priznanje našemu državnemu in političnemu vodstvu, s tov Titom na čelu, za dosedanje napore in prizadevanja tako v notranji graditvi kot v zunanji politiki. Velikanska udeležba na teh volitvah je ponoven dokaz, da naše državno in politično vodstvo v svojih naporih in prizadevanjih za notranjo gosposkarsko izgradnjo, ohranjanje naše neodvisnosti in krepitve mira v svetu, lahko računata na podporo vseh delovnih ljudi Jugoslavije.

Ceprav ne moremo govoriti o slabih pripravah in slabih udeležbi na teh volitvah v tem ali onem okraju, saj so tokrat marsikje volili tudi takl upravičenci, ki se po vojni še niso udeležili nobenih volitev, moramo vendar poudariti, da so bile tudi tokrat partizanske vasi spet najboljše.

Kdo se more v tem pogledu v novomeškem okraju kosati z znanimi volilni vasi Drganja sela pri Straži. Do 7.30 zjutraj so pri njih glasovali vsi volilni upravičenci in so ob tej uri zaključili volitve. V črnopoljskem okraju so prvi zaključili s polno udeležbo že ob osmi uri zjutraj v Adlešičih, takoj nato pa tudi v Lazah ob Kolpi in Kotu pri Semeču. V kočevskem okraju v Polomu, Ranjolu, Mozlju in Onoku, pa tudi drugod, se je večina volivcev udeležila volitev že v zgodnjih jutranjih urah in po 7. uri so le še posamezniki prihajali na volišča. Sploh je

med prvimi ra voliščih. 84-letna Jožeta Kos iz Zuzemberka je na pol hroma in komaj se premika s pomočjo dveh palic. Na vsak način je hotela na volišče in moral so ji ustreči. Ker zaradi bolnih nog niti na avto ni mogla, sta jo na volišče na izrečno željo pripeljala dva aktivista pod roko. Takih in podobnih primerov je bilo povsod zelo veliko.

Dasi v udeležbi med občnami ni bilo velike razlike, so bile vendarle posamezne občine kot celota prve in tudi dosegle večjo udeležbo.

V novomeškem okraju je prednjačila občina Mokronog, v udeležbi pa so se ji močno prilbilaze mestna občina Novo mesto, Mirna, Straža in Dolenjske Toplice. Do dvei popoldne je v novomeškem okraju zaključilo volitve s polno udeležbo že 32 volišč, od teh samo v mokronogski občini osem. V črnopoljskem okraju je bila najboljša udeležba v občini Adlešiči, mestni občini Metlika in Črnomelj pa sta tekmovali med seboj. Popoldne je bila boljša Metlika, popoldne pa so se odrezali Črnomelji. V kočevskem okraju so prvi končali volitve v občini Osilnica, Kočel in Kočevska Reka, pa tudi v Ribnici od 16. ure dosegli nad 92 odstotkov.

Nad vse lepo in razkošno okrašena volišča so dala še bolj svečano lice volitvam. V mnogih krajih so tudi tekmovali, kdo bo lepše okrasil volišče. Zračnino za te volitve je tudi, da so bile skoraj povsod prve na voliščih žene. V Irčni vasi pri Novem mestu je 61-letna Angela Fink, ki je v vojni izgubila moža in dva stna že ob pol šestih zjutraj čakala pred voliščem, da sta komisiji prišli z delom. V Črnomlju je med prvimi glasovala mati padlega heroja Jankota Starhe, Zalka Starha. Tudi invalidi, celo najtežji so bili

Etbin Kristan med mladino v Dolenjskih Toplicah

no so se vtisnile v mlada srca ognjevite besede skromnega, a velikega moža: »Sem najsrečnejši človek na svetu, ker vidim v družbeni ureditvi nove Jugoslavije uresničen svoje želje, za katerem sem se boril in delal vse življenje in še: »Vaši očetje so padali v NOB za svobodo, vi pa ohranite njihove pridobitve. Učite se čimbolj, da boste čim bolj koristili svobodni domovini!«

Tovariša Kristana je zanimalo naše šolsko delo in življenje. Z

veseljem je sprejel tudi prvo številko našega šolskega lista »Roga. Zahvalili smo se mu za obisk in mu želeli, da bi se v Dolenjskih Toplicah čimbolj okrepil.

A. P.

Ta dopis je bil že postavljen, ko je Etbin Kristan, književnik, dramatik in kritik, zlasti pa znan kot politični delavec in naš najstarejši socialist, 22. novembra umrl v Ljubljani, star 86 let. Naj bo ta dopis iz Dolenjskih Toplic skromni šopek našega lista na grob kremenitemu borcu za socializem in vrlimo možu, ki je še posebno znan med našimi amerišskimi Slovenci.

Slovo od Etbina Kristana

Ljubljana, 25. nov. Obično ja znatnost jesensko nebo je gledala danes dopoldne na ljubljansko Zele, od koder je začel svetjati zadnji pot mož, še do nedavnega poln energij, ki jih je še v visoki starosti uporabljal za blaginjo slovenskega delovnega ljudstva.

Pogreba so se udeležili predsednik izvršnega sveta LRS Miha Marinko, organizacijski sekretar CK ZKS Vida Tomšič, člani izvršnega sveta Boris Kraigher, dr. Jože Potrč, Boris Žiherl, Vladimir Krivic, Tomo Breje, Franc Kimovec-Ziga, dr. Jože Rus, predsednik sindikatov Slovenije Janko Rudolf, kulturni delavec dr. Ferdo Kozak, dr. Anton Melik, predsednik Sveta za kulturo in prosveto LRS, Franc Zwitner, rektor univerze in direktor SNG v Ljubljani Juš Kozak, zastopniki mladine, delovnih kolektivov in skupina izseljencev.

Po odigranju žalostnih godbe Ljudske mllice in petju pevskega zbora Slovenske filharmonije se je razvila poslednja svečanost. Ob krstih je prijatelj in socialističnemu borcu spregovoril v slovo in imenu izvršnega sveta LRS tov. Ivan Regent, v imenu Slovenske izseljenke matice pa književnik Tone Seliskar. Pred odprtjem grobotu mu je v imenu Društva slovenskih književnikov poslal zadnji pozdrav predsednik France Bevk.

Tudi pripadniki JLA so volili

V ponedeljek 16. novembra so bile volitve v vseh enotah JLA, na vseh lasjih in v njih prestavrištvih v tujini. Te volitve so bile toliko časa prej kot za ostale volivce zato, da so pristojne volilne komisije dobile pravočasno volilni material. Volitve v teh volilnih enotah, zlasti v enotah naše ljudske armade so bile ena sama mogočna manifestacije bratstva in enotnosti vseh jugoslovanskih narodov. V največ enotah JLA so glasovali 100 odstotno že v zgod-

njih jutranjih urah, razen tam, kjer zaradi službe to ni bilo mogoče.

Volilne komisije v vojaških enotah so imele ogromno dela, da so za vse volilne upravičence preskrbele glasovnice iz njihovih okrajev. Tako je na primer volilna komisija v ednici majorja Dimiča imela volivce iz 85 okrajev. Navzile temu so potekale volitve brezhibno ob polni udeležbi. Prvi so volili rezervisti, volišče v tej enoti je bilo nadvse lepo okrašeno.

Volilna komisija pri delu

Belokranjski gozdovi potrebujejo negovalce, ne pa uničevalce

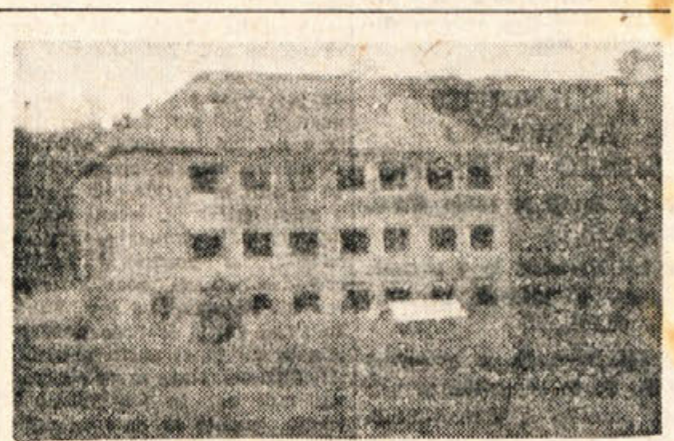
Stanje gozdov v Beli krajini je že več kot za ostan. Večji del privatnih gozdov je v prodajni zaradi prekomernega izsekavanja, nedovoljene pašne in steljarjenja. Od celotne površine je le 4.364 ha stabilnih gozdov, 7.801 ha pa pokriva gornji pasniki in neobrasi pašniki. Povprečna zaog, lesa je 95 m³ na ha, letni prirastek pa 1,5 m³ na hektar. Če primerjamo letni posek s prirastkom, lahko ugotovimo, da veliko več posekamo, kot je prirastka. Pred gozdarji in gozdnimi posestniki stoji odgovorna naloga, da se čimprej dvigne lesna zaloga in prirastek. To se bo dalo doseči samo z zmanjšanjem sečnje, preobrazbo stelniškov ter z načrtnim pogozovanjem golosekov, pustih pašnikov in drugih, za gozd primerljivih tal. Smreko, ki jo zlasti v nižinskih predelih vedno bolj napada rdeča gniloba, bo treba nadomestiti z drugim drevjem.

vsakega sečnega dovoljenja in tudi posekal vse, kar je izrecno zabranjeno brez posebnega dovoljenja.

Lesni manipulant in prekupčevalec Agnić iz Mlake pri Gradcu, ki je imel že opravka z rakonom zaradi nespoštovanja zakonitih predpisov o gozdu in sečnji lesa, je lani kupil gozdom parcelo, v kateri je letos posekal les do golega, potem pa parcelo spet prodal. Kot v zasmeš vsem predpisom je pustil rasti samo nekaj slaborasti h in poskodovanih dreves. Agnić je precej pogoden lesni manipulant KZ Streljevec. Ta je kar v pisarni sestavljal kolektivno prošnjo za sečno dovoljenje in za večje število posestnikov kar dolovi (verjetno brez posestnikov), kaj bo kateri sekal.

Pri ogledu gozda na osnovi prošnje se je pa izkazalo, da posamezni gozdni posestniki v prošnji navedene količine in vrste lesa sploh nimajo, ali pa vsaj ne za posek.

Ponovno opozarjamo vse gozdne posestnike, naj ne nasedajo raznim lesnim prekupčevalcem, ki jim ni mar gozd in ogromna škoda, ki jo povzročajo s svojim nezakonitim početjem, pač pa gledajo samo na svoj žep. Pričakujemo tudi, da bi ljudska oblast posteno stopila na prste vsem takim, ki protizakonito in prekomerno posekajo v naš gozd. Skrajnejše čas je, da vsaj te gozdove, kolikor jih še imamo, zaščitimo pred prekomernim izkoriščanjem in puščanjem.

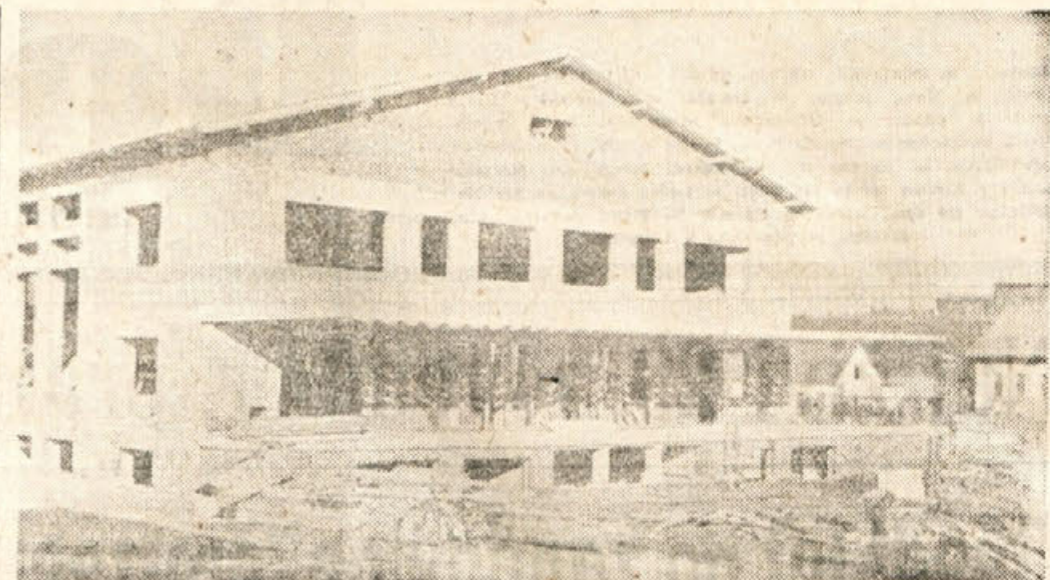

Mešna stavba na Pungartu v Metliki, kjer bo mladinski dom in dijaški internat

Iz Kočevja

Za proslavo 10. obletnice prvga zbornega slovenskega odposlanca je bil »Seškov dom« povsem preurejen za kulturno prosvetno udejstvovanje. To je seveda stalo precej denarja, zato je treba poskrbeti, da bo dom res služil svojemu namenu. Sedaj ni več ovir za uspešno kulturno prosvetno delo, zato je treba resno in z vnamo pričeti. Od vseh do sedaj beremo poročila o delu ljudskih univerz, začerkih gledaliških sezon, o lutkovnih predstavah in podobno. V Kočevju pa žal še vse spi. Po dveh mesecih od zadnje proslave je dom skozi zaprt.

Pogled na filme, ki jih zadnje mesece vrtijo v Kočevju, človeku nehote vzbudi vprašanje: kako je mogoče, da pride toliko plaže kar zapovrstjo? Seveda nimamo vplogleda v razdeljevanje filmov, vendar smo zadnje čase požrili toliko kriminala, vohunstva, streljanja in preprepov, da si človek prav iz srca zaželi videti lep in dober film. Torej »Raz-film« spomni se Kočevja!

15. maja letos so prvič zapeli krampi pri gradnji velike tovarne za predelavo mleka v Novem mestu. Danes je glavni objekt že pod streho, stranski pa bodo v najkrajšem času. Tovarna, ki tudi izpričuje delovni polet in uspehe nove Jugoslavije, je ena največjih modernih gradenj na Dolenjskem. Gradnja »Krika«. Na sliki: pročelje nove tovarne.

Ing. Gostiša Boris:

Od kod ime Trst?

Danes, ko smo že nad mesec dni priča ponovnim spletkam okoli Trsta, katerega hočejo z vso slovensko okolico grabežljivo italijanski imperialisti na vse načine odtrgati od matične zemlje, nas morda poleg njegove grove gospodarske in politične preteklosti zanima tudi izvor samega krajevnega imena.

Slavni kranjski zgodovinar, ki je bil povrh še italijanskega porekla, Ivan Vajkard Valvazor, nam prvi daje etimološko razlago imena Trst takole:

»Ime I.aa Trst po trstu, kajti morsko ločje se v kranjskem jeziku imenuje trst ali trésti; in iz kranjskega izvira tako latinsko ko italijansko in nemško ime ...
Da je Trst nekoč spadal pod Kranjsko, nočem z nepobitnimi dokazi očito dokazati. Naprej izpričuje »o Lazius, ko imenuje Fucunum in Trst »ioca Carnioanum praetorio subjecta ... kraje, ki so pod kranjskim deželnim sodstvom«. Se jasne naj se v oči posvetita neizpodbetnost iz spodaj natisnjenih prepisov tistih izvršnikov, ki so se zdaj v našem kranjskem arhivu. Ti docela potrjujejo, da sta obe mesti, Trst in Reka, od nekadašnji inkorporirani vojvodini Kranjski.

Kar pa zadeva čas, ko sta ti dve mesti, Trst in Reka, bili priključeni deželi Kranjski, se je to zgodilo najprej okoli leta 1374. Ko so tedaj izumrti gorjski grofje, so gospodarstva slovenska marka, Metlika, Istra in Kras delno pripadali Leopoldu in njegovemu bratu Albertu Iaf., vojvodoma Avstrijskima, ki sta bila dežela kneza kranjskega. Ko sta v tem letu osebno sprejela v Ljubljani poklonitev kranjskih stanov in stanov Slovenske marke, Metlike, Istre in Krasa ter potrdila deželne svobosobne, so bile mejna gorolja Istra, Slovenska marka, poglavarstvo Metlika, Kras in Pivka vključene Kranjski in ta povzročila v Vojvodino, Zategadelj so od tistega časa vedno steli mesto Trst, ker leži na Krasu in mesto Reka, ker leži na Istrski meji, k deželi Kranjski.

Drugega razlago za krajevno ime Trst priinaša prof. dr. Bedrich Hrozny v svojem delu »Die älteste Geschichte Vorderasiens u. Indiens« v poglavju »Von Sargon bis Chururabi« na str. 99, kjer pravi,

loško razlago imena Trst take: -
»Ime I.aa Trst po trstu, kajti morsko ločje se v kranjskem jeziku imenuje trst ali trésti; in iz kranjskega izvira tako latinsko ko italijansko in nemško ime ...
Da je Trst nekoč spadal pod Kranjsko, nočem z nepobitnimi dokazi očito dokazati. Naprej izpričuje »o Lazius, ko imenuje Fucunum in Trst »ioca Carnioanum praetorio subjecta ... kraje, ki so pod kranjskim deželnim sodstvom«. Se jasne naj se v oči posvetita neizpodbetnost iz spodaj natisnjenih prepisov tistih izvršnikov, ki so se zdaj v našem kranjskem arhivu. Ti docela potrjujejo, da sta obe mesti, Trst in Reka, od nekadašnji inkorporirani vojvodini Kranjski.

Kar pa zadeva čas, ko sta ti dve mesti, Trst in Reka, bili priključeni deželi Kranjski, se je to zgodilo najprej okoli leta 1374. Ko so tedaj izumrti gorjski grofje, so gospodarstva slovenska marka, Metlika, Istra in Kras delno pripadali Leopoldu in njegovemu bratu Albertu Iaf., vojvodoma Avstrijskima, ki sta bila dežela kneza kranjskega. Ko sta v tem letu osebno sprejela v Ljubljani poklonitev kranjskih stanov in stanov Slovenske marke, Metlike, Istre in Krasa ter potrdila deželne svobosobne, so bile mejna gorolja Istra, Slovenska marka, poglavarstvo Metlika, Kras in Pivka vključene Kranjski in ta povzročila v Vojvodino, Zategadelj so od tistega časa vedno steli mesto Trst, ker leži na Krasu in mesto Reka, ker leži na Istrski meji, k deželi Kranjski.

ZAHVALA AMERIŠKI ROJAKOV

Naš naročnik Jožef Suštarč iz njegova soproga Frančiška iz Fontane v Californiji (ZDA) sta bila letos v poletju na obisku v stari domovini. Frejšnji tedni sta nam poslala pismo s prošnjo, da ga objavimo v Dolenjskem listu. Njuni želji radevolje ustrežemo. Tako stoji v njunem pismu:

»Prošiva malo prostora v vašem cenjenem listu. Podpisana Jožef in Frančiška Suštarč sporočava vsem sorodnikom in prijateljem v Crnomlju in okolici, da sva 11. septembra srečno priskajala nazaj na najin dom v Fontano v Californiji. Za časa najnega petmesečnega bivanja v Jugoslaviji sva večji del stanovala v Crnomlju, kjer je bila domačija mramorja, Crnomelj je prav čedno podedeželsko mestece, rojaki prav prijazni in dobrosrčni ljudje. Povsod sva bila dobrodrčno sprejeta in pogostena, za kar se vsem najlepše zahvaljujemo. Prošiva, da namna opraviš vsi, ki so naju vabili, pa se niva mogla odzvati njihovemu vabilu. Prav lepa hvala za vašo prijaznost.

Posebna hvala pa Frančji Starhi, ki se je toliko trudila in pripravljala, da nama je pripravila tako lepo odhodnico. Bilo pogrnjena miza, obložena z raznovrstnimi dobrotami, da je bilo kot na poročni gostiji. Največja čast za naju je bila, ko se je ob 8. uri zvečer pred hlo polnjiva črnomajška godba na pihalih in nama vse do 11. ure igrala v zabavo. Godba je privedila še veliko kosecov, ki so se pridružili pridnim godbenikom, kateri so neumorno igrali. V kuhinji se je vse vrtele, kot za stavo. Res je bil nad vse lep večer, katerega ne bova nikdar pozabila. G. Starha je rekla, to je vse vama na čast! Res sva se počutila prijeto počastena.

Hvala vsem, ki so se prišli posloviti od naju in tistim, ki so naju spremljali zjutraj ob 4. uri pa postajo. Ostanete nama vedno v spominu. Za vse hvaležna
Jožef in Frančiška Suštarč
Fontana Californija

Preprečimo škodo na žitih

Ugodne vremenske prilike za pospravo v letošnji jeseni in za obdelavo zemlje so omogočile večini naših kmetovalcev zgodnje seje ozimnih. Zaradi letošnje spomladanske pobeze pa tudi vinogradnik čaka kmeta in je le-ta v jeseni poseval večjo pažno svojim njivam, zato je setev ozimnih začela v letošnjem letu že okrog 15. - 20. septembra in jo je večina vseh kmetovalcev končala v drugi polovici oktobra, kar bi bilo v normalnih prilikah tudi pravilno in priporočljivo.

Ozimne potrebujejo za kalitev do 2° toplote, zato se čisto posreči tudi zaskasna setev ozimnih še v novembru mesecu. Letos je bilo žišom na razpolago dovolj toplote in vlage in zato so hitro vskačila, vzniknila, ozelenela in se razrastla. Strn, ki jo semo zgodaj v jeseni, ko je še dovalj toplote, se boljše in močnejše razrašte, kot pozna setev. Pšenica se razrašča v spomladi, rž in tudi ječmen pa se razraščata predvsem v jeseni, zato ju moramo sejati 10 - 20 dni pred pšenico, da bo razrast dobra, kajti tudi od tega je odvisen pridelek. Prebujne razrašč. in rasti, kakor je letos, ko izgledajo naša žita kot visoke blaze sočne oave, pa si ne želimo, ker takšna žita lahko že jeseni poležejo, na primer letos, pa tudi niso odporna proti mrazu in pod snežnim pokrovom ali pa v mokri zimi prerada gnijejo.

Kakšnih 100 - 120 kg apnenega dušika bo kar zadostovalo na 1 ha. S tem bo dosežena dvojna korist. Žitni posevek se bo razredčal, ker bo apneni dušik zamoril marsikatero rastlino, po izkustvih približno 20 - 25% rasti. Prav zaradi tega praviloma gnojimo posevkom z apnenim dušikom že kakšnih 14 dni pred setevjo. V tem primeru bo apneni dušik naš zaveznik v borbi proti preveliki bujnosti žit. Obenem pa bomo žita pognojili tudi z duškom, ki ga žita tako in tako rabijo v začetku svoje rasti.

Spomladi pa čaka kmetovalca na prebujenem žitnem posevku novo deo. Preprečiti je treba spomladansko in poletno poleganje. Poleganje nastane predvsem zaradi pomanjkanja osvetlitve. V gostem posevku svetloba ne prode do spodnjih členkov slame in ti ostanejo slabotni in ne morejo nositi bremena blake in klasa. Poleganje ima seveda še druge vzroke, kot so prekomerno gnojenje z dušikom, glivične bolezni, prepogosta setev, setev sorte, ki ni odporna na polego, vremenske nepriklade itd. Toda če je posevek spomladi pregost, pojdemo na njivo kar s težko brano ali valjarjem. Težka brana mora izrvat čimveč šopov žita, pri tem je pa pažiti, da se zobje brane, odnosno brana pri tem ne maši. Tudi valjar nam stisne marsikatero bilko, ne napravi pa na njeni posebne siče, zato je brana v tem slučaju boljša od njega. Valjarja pa mora slediti na njivi še brana, sicer bo posevek žejen vode.

Sedaj jeseni, oziroma pred zimo, pa kar s koso nad naša prebujna žita.

ing. Linzner Rado

STAROST DREVES

Je vsakovrstne potrebe. Dreveje seka takrat, ko najbolj ustreza namenu, za katerega ga potrebujemo. Tako na primer smreke in jelke, katerih les uporabljamo v stavbarstvu, sekam, ko so stare, kakih 100 let, bukve v starosti 120 do 150 let, hraste stare 150 do 200 let.

Med najobičajnejšimi evropskimi drevesi dočaka najvišjo starost tisa: kar štiri tisoč let, slede ji cipresa in platana s častitljivo starostjo tri tisoč let, domači kostanj od dva do tri tisoč let. Tudi lipi dnevi niso kmalu šteti: osemsto do tisoč let lahki živi; še pred njo je hrast s svojimi tisoč petsto leti. Starost brinja se giblje med petsto in dva tisoč leti, bukev ukača tisoč, javor šest sto, macesen in brest pa petsto let. Smreka, jelka in bor doživijo dvesto do tristo let, gaber in jablana sto petdeset, brezga sto dvajset let - starost, ki je za človeka nekaj izrednega. Ni čudno, da pravi ljudski pregovor: »Tudi drevo je ves svoj čas podvrženo raznim boleznim in nezgodam, mrazu, viharju, suši. Napadajo ga raznovrstni škodljivci, ki mu uničujejo les, skorjijo in listje.

Človek izkorišča gozd za svo-

600.000 dolarjev za ugrabljenega otroka

Ugrabitelj otrok bogatih staršev in nato zahtevanje visoke okupnine je posebnost ameriških gangsterjev velikega kova. Nemaiokrat pa navzlic temu, da prejmejo visoko odkupnino, zrtev umore. Tako se je zgodilo pred kratkim z devetletnim sinčkom bogatega trgovca z avtomobili Robertom Greenleasu v Kansas Cityju.

Otroka so ugrabili letos 28. septembra iz neke private katoliške šole Notre dame de Sion v Kansas Cityju. Ugrabila ga je neka Headyeva pod pretrvezo, da je njegova leta in da je njegova mati resno zbolela, zato ga mora hitro odpeljati k njej. Kmalu po ugrabitvi so zločinci zahtevali od bogatega očeta odkupnino v znesku 600.000 dolarjev, kar je nesrečni oče tudi plačal, otrok pa je bil medtem že mrtve.

Policija je že aretirala dva člana tolpe in sicer nekoga 37-letnega Carla Halla in 41-letno Bonnie Heady, ki sta priznala ugrabitev in tudi, da je bil otrok že pred izpustitvijo odkupnine brutalno umorjen. Polovico denarja so se dobili pri zločincih, ostali denar pa iščejo, prav tako kot tretjega soudeleženca ugrabitve.

Zadnjih 100 ur življenja diktatorja Mussolinija

6. nadaljevanje in konec

Nato je četa, v kateri je bilo nekaj Milancev in več domačin borovcev, pritiskala na peteline. Avtomatske pištole so ropotalle tako dolgo, dokler ni ugssnil v šestajstih fašistih zadnji znak življenja. Bilo je natančno ob 17. uri in 17 minut.

Trupla so naložili na kamion in jih odpeljali v Azzeno. K njim so priložili še trupla Mussolinija in Clare Petacci. Se isti večer jih je Valerio odpeljal v Milano. Nacionalnemu osvobodilnemu odboru je sporočil, da je obsodba izvršena in pravici zadoščeno.

Naslednjega dne, 29. aprila, je bila nedelja. Novica, da so bili Mussolini, njegova ljubica Claretta Petacci in ostali vodilni fašisti ustreljeni ter da so pripeljali njihova trupla v Milano, se je kot blisk razširila po mestu. Prebivalstva se je polastilo veliko razburjenje in množica ljudi, ki je od minute do minute naraščala kot strahna reka, je oblegala hišo, ki je služila nekdanjemu diktatorju Italsje in njegovim lutkam za mrtvašnico.

Policija, ki je bila še slaba in neurejena, ljudstva ni mogla več krotiti.

Prav tako ni mogla preprečiti silnega navala na poslopje. Do skrajnosti razburjena množica se je polastila trupel in

jih vlekla na Piazza Loreto. Ko je policija videla, da hočejo demonstrantni trupla obesiti, jih je poskušala pregnati s curki vode iz gasilskih brizgalk. Toda velika ljudska jeza je bila silnejša od vseh ovir. Kmalu je viselo v milem pomladnem soncu z glavo navzdol truplo človeka, ki je 25 let vodil Italijo, pogljal svet v krvavo klanje, Italijo pa v prepad. Poleg njega je visela, privezana za noge, njegova ljubica in šest njegovih nekdanjih paladinov. Vsa trupla je ljudstvo preklelo, zasramovalo in nazadnje opjluvalo.

Dva dni kasneje, 30. aprila, ob 16. uri je siedi v smrt svojemu prijatelju in zavezniku, diktatorju Mussoliniju, tudi nemški fuhrer, Adolf Hitler.

(Po Wiener Bilderwochen - P. Majdič)

Truplo Mussolinija je iz groba na milanskem pokopališču reznanokam izginilo. Po daljšem iskanju so ga našli skritega v zaboji v nekem samostanu v Paviji.

IZ NAŠIH KRAJEV

Predgrad ob Kolpi

Napeljava elektrike od transformatorja v dolino Kolpe do vasi Blaževci na hrvaški strani je končana. Stefanij in Blaževci imajo že tok, dočim to stran Kolpe te ugodnosti še nimajo, čeprav gre tok mimo njihovih vasi. Za dokončno elektrifikacijo na naši strani je baje zmanjkalo kredita, na hrvaški strani pa je nekaj izdatnejše podporo omenjene vasi pri elektrifikaciji.

Električni drogovci so sedaj postavljali tudi do Jelenje, prebivalci te vasi, ki so z delom pri elektrifikaciji že veliko prispevali, pa žele čimprej tudi želo, ozroma tok. Pripravljeni so še pomagati, samo da čimprej pridejo do zaželenje električne luči.

Cebelarji v naši dolini so letos kar se tice pridelek medu tudi zelo kratko potegnili. Niti toliko ga ni, da bi bilo dovolj za prehrano čebel. Nekateri čebelarji že sedaj kupujejo sladkor za zimsko prehrano čebel. Letošnja čebelna paša v naši dolini je bila izredno slaba.

IZ Dolenjskih Toplic

Dijaki nižje gimnazije v Dolenjskih Toplicah izdajajo svoj literarni list, Rog. Predčitatelj iz nasovora součevalcev v prvi številki, kakaj so se odločili za to ime: Rog: Cutlil smo, da je to ime najbolj primerno, saj živimo tik pod Rogom, ki se je zapisal v našo zgodovino s črkami, ki se ne bodo nikdar zbrisale. Rog — žarišče partizanske borbe! Rog — središče no gorovje, ki je vtilvalo faš-

stičnim osvajačem toliko strahu v kosti, da so si upali v njegove gozdove le takrat, ko jih je bilo na tisoče skupaj. Ponočni smrti na naš Rog in na borbo naših očetov in bratov.

Prva številka tega lepo urejenega literarnega glasila kaže, da študira v toplotiki nižji gimnaziji nekaj nadarjenih in literarno razgledanih dijakov. Vsi prispevki so ali odraz krivljeneega sklepa Anglo-merikancev o predaji Trsta Italijanom v za- vesti mladih ljudi, ki se dobro spominjajo fašističnih grozde- stev, ali pa razmišljanja ob grobovih ljudi, ki so dali svoja življenja za svobodo. Vmes so tudi lepi opisi narave. Največ daru kaže v svojih dveh kratkih prispevkih dijak tretjega razreda toplotiške gimnazije, Drago Kolenc. Le tako naprej, toplotiški dijak, pa bo kakšno izmed vaših najboljših ertice v prihod- njih številkah vašega glasila objavil tudi Dolenjski list.

Šentierne

Na povabilo tovariša sekretarja OK ZKS Novo mesto Franca Pirkovica se je pretekli teden zbralo učiteljsko šentierne obče- line. Tovariš Pirkovič je povedal svoje misli o delu in vlogi pro- svetnega delavca v današnjem ča- su. Tudi učitelstvo je povedalo svoje mnenje, zlasti o ovirah, ki jih ima pri prosvetnem delu in sklenilo, da bo še bolj zastavilo vse sile za dvig kulturne ravni našega ljudstva.

Iz Ambrusa

V nedeljo 15. novembra je govorila na predvolilnem zborovanju v Ambrusu tov. Ada Krivičeva, naša republiški kan- didat. Poudarila je pomen vo- litve, pojasnila gospodarski na-

predke naše države in prešla na vprašanje Trsta. Z njenimi izjavami so bili volilci zelo za- dovoljni.

1. novembra je šel v pokoj tov. Blažek Stefan, ki se je leta 1947 vrnil v domovino iz Fran- cij. V Franciji je vodil 17 let pevski zbor slovenskih rudar-jev v domovini hoče svoj po- koj posvetiti kulturno-prosvet- nemu delu. Vodi moski in me-

šani pevski zbor. Nedvomno bo žel tu mnogo uspehov, ker je zaradi svoje vedrosti med mlado- zelo priljubljen.

Ustanovili smo kulturno umetniško društvo. Imenuje se po narodnem heroju Tonetu Tomšiču, ker je bil prvi udar- ni bataljon Tomšičeve brigade ustanovljen v gozdu nad Ka- lom. Predsednik KUD je tov. Blažek Stefan.

Novo mesto

Na eni najlepših točk Novega mesta so bili v zadnjem pol- letju odkriti stitje spomeniki in spominska plošča z imeni žrtev fašističnega terorja. Ves prostor tam okoli je prelepo urejen in zasaden, da je res lepo videti, vendar...

Ali je potrebno, da je tam oko- li spomenikov toliko smeti, pa- pirja, sadnih in drugih odpad- kov? Ali bi ne bilo mogoče, da bi mestni delavci sprosti polisti- ta prostor? Ali bi se Novome- ščani res ne mogli vzdržati, da bi vsaj tam okoli ne odmetavali raznih odpadkov in vsakovre- nih smeti? In končno: bi bilo tako težko, če bi lastniki tam stoječih hiš kar sami od časa do časa očistili prostor okoli spo- menikov, če ni ravno na razpo- leglo mestnih delavcev?

Morda pa bi ne bilo napačno, če bi mestna občina, ki je spo- menike prevzela v varstvo, do- ločila za tiste, ki malomarno od- metavajo na tem prostoru, kakor tudi na drugih krajih našega mesta razne odpadke, približno kazni. ki naj bi jo na lcu mesta izterjal mileničnik, podobno kazni za nepravilno vožnjo s kolesom? Morda pa bi doletenega grešnika kar nagail, da bi moral poleg denarne globe še sam odstraniti odmetane smeti? Kaj pravite?

Spet se približuje naš največji državni praznik, 29. november, dan rojstva naše nove Jugosla- vije. Kot pri vseh praznikih, bo mo- tudi ob tem praznovanju izobesili zastave. Kaj pravite, ali bi ne bilo vsaj ob tem našem največjem prazniku mogoče pravilno izobesiti zastav? Ali se vam ne zdi, da teče že osmo leto po osvoboditvi, pa še vedno ne poznamo naših narodnih zastav. In da je to zelo nemarno? Za par dinarjev je mogoče dobiti v vsaki papirnici in knjigotržnici barvast odliš zastav vseh zdru- ženih republik in še celo približno vsih republik so zraven natis- njeni. Ali bi bilo lastnikom hiš tako težko kupiti en tak barvast odliš, ga dobro pregledati in po- tem pravilno izobesiti zastave? Ali se vam ne zdi, da zatajujejo me samega sebe in da se dodo-

bra smešimo, ko naše narodne barve na zastavah narobe izo- besamo? Ali se vam ne zdi, da je dolžnost vsakega pravega Slo- venca in Jugoslavana, da pozna svoje narodne barve? Kaj pra- vite?

S predavanji je začela mestna ljudska univerza. Prvi je pred- val Franček Sajc (O vloji Novega mesta v Osvobodilni borbi), drugi pa Novomeščanom že dobro znani in priljubljeni predavatelj Ciril Vidmar, ki je dal zgleden pregled kritičnih žarišč v današnji svetovni situaciji. Ljudska univer- za v Novem mestu gre v svoje četrto leto in lahko pokaže lepe uspehe, ki jih je dosegla, tako s svojimi predavanji kot z jezikov- nimi tečaji. Prav je, da njeno kul- gno poslanstvo v Novem mestu vsi podpremo (vsaj z obiski), saj je pomemben faktor kulturnega življenja dolenjske metropole.

STROKOVNI FILMI O CESTNEM PROMETU

Združenje šoferjev in avto- mehanikov LKS priredi v no- vembru in decembru serijo fil- mskih predstav o navadnih, tuzavadah, nepravilnostih itd. vseh, ki preživajo vsaj del svo- gaja življenja na cesti, to je o pešcih, motoristih, šoferjih, vozniških lič, ter vrsto pred- stav, deloma z barvnimi filmi, ki jo priredi navedena organi- zacija za dvig strokovne spo- sobnosti voznikov motornih vozil, pa tudi za dvig discipline prometnih sploh.

Taka predstava, ki traja po dve uri bo v Novem mestu 2. decembra, v Straži 3. decem- bra, v Črnomlju 4. decembra in v Kočevju 5. decembra. Predstave bodo zvečer.

Kraj predstave in ura začet- ka bosta pravčasno objavlje- na na lepčkih po mestu in v javnih prostorih, pa tudi pri podružnici navedene organiza- cije. Vstopnina je prostovoljna prispevki za kritje stroškov.

Vabimo Vas, da se kino- predstav polnoštevilno ude- ležite!

PORAVNANA NAROČINA — POGOJ ZA SO- DELOVANJE V NOVO- LETNEM NAGRADNEM ZREBANJU!

Kmetijska zadruga Črnomelj
 CESTITA VSEM PREBIVALSTVU SVOJE OBČINE K DNEVU REPUBLIKE

Vsem našim odjemalcem želimo mnogo uspehov OZ PRAZNIKU JUGOSLOVANSKIH NARO- DOV — 29. NOVEMBRA

Državno trgovsko podjetje Dol. Toplice
 NAJ ZIVI SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNIH LJUDI SLOVENIJE!

Mesna mesnica n Klavnicar Črnomelj
 CESTITA DELOVNIM LJUDEM K DNEVU ZMAGE!

Mesno gostišto podjetje je Črnomelj
 CESTITAMO K PRAZNIKU 29. NOVEMBRA VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU!

Mesno gostišto podjetje je Črnomelj
 Vsem delovnim kolektiv- vom in delovnemu ljud- stvu BELE KRAJINE čestitam k prazniku ustanovitve nove Jugosla- vije

DELOVNI KOLEKTIV Belokranjske železnicararne Črnomelj
 Vsem delovnim kolektiv- vom in delovnemu ljud- stvu BELE KRAJINE čestitam k prazniku ustanovitve nove Jugosla- vije

DELOVNI KOLEKTIV Belokranjske železnicararne Črnomelj
 Vsem delovnim kolektiv- vom in delovnemu ljud- stvu BELE KRAJINE čestitam k prazniku ustanovitve nove Jugosla- vije

IZPRED SODIŠČA

Na Kočevskem so baje spoizka tla z poštenje

Te dni se je deveterica obto- zenih zagovarjala pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu. Obtoženci so doma iz raz- ličnih krajev, vsi pa so se pre- kresili proti zakonom v službi v kočevskem okraju. Bogdan Stary je bil prej direktor Pod- jolja za kmetijsko strojno služ- bo v Kočevju, Henrik Hočevar je bil šef mizarskega obrata Istega podjetja, Anton Rugelj šef računovodstva, Tomčka Zu- panc knjigovodkinja, Dušan Ko- vacič pa uslužbenec istega pod- jolja. Z njimi vred so se znašli na zatožni klopi še Franc Ar- tač, privatni mizar iz Kočevja, Slavko Grašek, skladiščnik gradbenega podjetja »Roga v Kočevju, Jože Lesar, bivši šo- fer LIPA in Edvard Plešnar, av- tomehanic.

Obtožnica javnega tožila je očitala Bogdanu Staryju, da si je pri podjetju naročil pohištvo, za katero je sam znižal celo za 13.409 dinarjev, da si je prid- žal 20 tisoč dinarjev, ki jih je podjetje prejelo za storo železo, da je vzel v podjetju elektro- motor vreden okoli 25.000 din in ga zamenjal s Plešnarjem za rezervne dele za svoj osebni av- tomobil. Prodajal je v Ljubljani 68 kg pocinkane pločevine po 28 dinarjev kg, čeprav je bila takrat cena 190 din za kilogram. Tudi za sebe je kupil v podjet- ju 80 kg pločevine in jo plačal le po 20 din kg, namesto po do- loženim ceni 190 din za kg. Ple- šnarju je prodal en elektromotor za 30.000 dinarjev, denar pa ob- držal, prav tako kot zneska 5 ti- soč in 10 tisoč dinarjev.

Vsi obtoženi so kazniva dej- njstva več ali manj priznali, bila pa so jim tudi dokazana na pod- lagi pričevanja številnih prič in predloženih dokumentov. Naj- bolj zanimiv je bil vsekakor za- govor obtoženega Antona Ruglja, ki je trdil, da je bil že v nese- tih še bolj odgovornih službah in vendar je lahko ostal pošten, ko pa je prišel v omenjeno pod- jetje v Kočevje, je to okolje tak- o vplivalo nanj, da še sam ne ve, kako je zdrknil v kriminal.

Obsojeni so bili: Anton Ru- gelj na eno leto in šest mesecev zapora, Bogdan Stary na 14 me- secev, Dušan Kavčič na 4 me- secev, Edvard Plešnar na 4 mese- ce zapora, Antonja Zupanc na 3 mes. pogojne kazni, Jože Lesar na 3 mesece pogojne kazni, Slav- ko Grašek in Franc Artač pa vsak na 2 meseca pogojne kazni.

Predelava domačega platna na Preloki

Medmašnik imenujejo čas kmečkih počitnic. Toda če v tem času pride tujec v našo vas, vidi da to ne velja za preloko ženo, kajti z vseh strani ga pozdravijo krepki udarci »tukalca« in kromo- betajoča pesem teric, ki predelu- jeto lan in konopolj v predlivo, da v zimskem času lahko začno presti. Predemo v zimskih dneh in večerih. Zlasti zvečer je pri- jetno na prelu. Dekleta iz vse vasi se zbera v eno hišo, tja pri- lože fantje s tamburicami, ki pred- damo krajsko čas, ker v delu, pesmi in plesu čas hitreje mine. Upamo pa, da ne bomo več dolgo predle na roke. V načrtu imajo ureditev moderne strojne predil- nice v Beli krajini, ki bo belo- kranjskim ženam prihranila mno- go truda in časa. Želimoo, da bi ta načrt kmalu uresničili, saj bi nam tako omogočili večji in lažji pridelek domačega platna.

Ko lan izpredemo, prejo izbeli- mo in potem skemo platno. Potrebujemo ga za domače po- trebe in za prodajo, saj to je glavni dohodek naših žena. Z iz- delovanjem domačega platna so se ukvarjale že naše prababice, samo da so one vedno nosile platnene obleke, me pa kaj rade oblečemo svilo in podobno, le včasih nas je še videti v narodnih

nošah, katere smo podedovale od naših babic, zlasti na odru.

Pri tkanju pogrešamo bombaža in prejice. Mešano z laneno prejo je platno lepo tanko in ga lahko uporabimo za pranje obleke. Zadnje čase dobivamo prejo s pomočjo tovaria Boža Račiča od ljubljanskega podjetja »Dom« in sicer pod pogojem: tkalka dobi 10 kg prejice, to osnuje (to so niti po dolgem) povoli z domačo prejo (to so niti počež). Ko je platno skano ga preže na pol. Polovico ga da podjetju »Doms«, druga polovica ostane njej. Za dolo dobi še 20 dinarjev od metra. Na ta način naše ženske dobijo lepše in močnejše platno. Ravno v največjem delu so se podvžale in skale nad 100 kg prejice. Tkalke so z zamenjavo zadovoljne in se še naprej pri- poročajo kumeku Račiču, da se jih kaj kmalu spomni z večjo količino prejice.

Naj živi naš kumek vrli, on je vednih besedi, prav rad vse žele izpolni, kar Belokranje si zaželi. Vabimo vas kumek dragi, večkrat čez Gorjanec v vas, preico pri- nemite s sabo, da lepše platno bo pri nas.

Angelca Staršič Preloka 58

24. novembra 1953 ob 11. uri je v Novem mestu nenadoma preminul nepozabni tovariš

FRANCE TRLEP

nosilec spomenice 1941 — rezervni kapetan I. klase JLA, odlikovan s partizansko zvezdo III. stopnje, redom za hrabrost in redom zaslu- ge za narod II. stopnje.

Čast njegovemu spominu!

Mestni komite ZKS
 Mestni odbor ZB NOV
 Mestni odbor Združenja rezervnih oficirjev
 Jugoslavije, Novo mesto

Popravek

V 45. številki Dolenjskega lista je bilo pod naslovom »Kratke iz- stave vrha« objavljeno, da je letos v tem okolišu posnilo za- gadi rdečice 10 do 15% prašicev. Popravek smo dopisali v toliko, da je ta odstotek neresen in da je že pred cepitvijo poginilo zaradi nege vročine 5 prašicev. Imunost cepiva traja približno pol leta, prašice v tem okolišu pa so bili cepljeni že maja, torej je smiselno, da tujci že sedmi mesecov. Ra- zena tega pa občani niso nikdar javili okraju nobenega po- zna. Dokler kmetije ne bodo poskrbeli za bolj higieno tudi cenijo no- vo možno delati čudežev. Prašice v tem koncu je cepil veterinarški tehnik ne pa veterinar kot je pomotoma navedeno v dopisu.

KRONIKA NESREC

Dolnja Težka Voda. Na poti proti domu je padel in si pobil prsni koš posestnik Franc Bele. Bučka. Od vobda na stelo je dobila zastrupljenje desne roke gospodinja Rozalija Kirar. Zavrni pri Zbk. Posestnikova žena Alojzija Zupanič je dobi- la zastrupljenje od vobda na stelo na levi roki. Kot pri Semicu. Ivan Buko- vec se je pred tednom zabodel s trnom v prst desne roke. Tudi on ima zastrupljenje. Mokronog. Plešarski delovod- ja pri invalidskem podjetju Ivan Gradščnik je med delom padel v kotel in si ranil desno nogo. Metlika. Delavec pri »Ogradus Mihael Baša« se je med delom zabodel na žebelj. Ranil si je levo nogo. Novo mesto. Na krožni žagi si je odrezal dva prsta leve roke delavec v Tovarni lesnih iz- delkov Franjo Belopavlič.

MALI OGLASI

VINOGRAD, 26. arov na Trški gori pri Novem mestu, je na- prodaj. Naslov v uprav, Do- lenjskega lista. UGOODNO PRODRAM hišo, zgra- ljeno po osvoboditvi v Velikih selih pri Adlešičih. — Brinc Peter, KDZ Griblje, p. Gra- dac. 2000 DINARJEV nagrade dam za prazno sobo v Novem me- stu ali bližnji okolici. V SOBOTO, 21. novembra do- polдне sem na Glavnem trgu v Novem mestu izgubila den- narico z osebno izkaznico. — Poštenega najditelja prosim, da proti nagradi vrne na upravni lista. ZAPRAVLJIVCEK in pol težki voz skoraj nov prodaj Hadl, Novo mesto. ZAHVALA Celokupnemu zdravniškemu zboru šternega oddelka no- vomeške splošne bolnišnice se podpisani iskreno zahvalju- jem za vso skrb, pozornost in uspešno zdravljenje moje tež- ke bolezni. Prav posebno zahvalo pa sem dolžan primariju dr. Fe- liksu Koscu za njegovo po- sebno pozornost in skrb, ki ju je pokazal v najbolj kritičnih trenutkih moje bolezni. Cigler Polde, Novo mesto

Različna cena človeka v ameriških državah

Ce se v Ameriki smirno po- nesreči pri vožnji z železnico, létalom ali izgubiš življenje pri avtomobilski nesreči, ni od- škodnina, ki jo dobe dediči, povsod enaka. Ce se ubiješ v državi Coloradu, bo odškodni- na 10.000 dolarjev. V državah Kansas, Wisconsin, New Hamp- shire, Missouri in Indijani pla- čajo 15.000 dolarjev. V Minesoti pa 17.500 dolarjev. V Južni Da- koti, Illinoisu in Massachusettsu je cena 20.000 dolarjev, v drža- vi Virginiji pa celo 25.000 do- larjev. Torej v Ameriki, kjer govore o enakopravnosti, ni vseeno, v kateri državi se ubiješ.

VABIMO VAS NA

KUHARSKO RAZSTAVO

KI JO PRIREDI GOSTINSKA ZBORNICA ZA OKRAJ NOVO MESTO V OKVIRU PROSLAV NARODNEGA PRAZNIKA 29. NOVEMBRA. RAZSTAVA BO PRIPRAVLJENA V KAVARNI HOTELA »METROPOL« V NOVEM MESTU V DNEH 29. IN 30. NOVEMBRA 1953. VABLJENI!

Moderno urejena kavarna Metropola v Novem mestu, kjer bo 29. in 30. novembra velika kuharska razstava

„SLOVENIJASPORT“ Ljubljana

Z VSEMI SVOJIMI POSLOVALNICAMI CESTITA SPORTNIM, FIZKULTURNIM IN DRUŽBENIM ORGANIZACIJAM, KAKOR TUDI OSTALIM ODJEMALCEM K DNEVU REPUBLIKE 29. NOVEMBRA.

ZDRAV DUH — V ZDRAVEM TELESU! KREPKI LJUDJE BODO LAHKO BRANI PRIDOBIVTE NASE REVOLUCIJE!

Partizan TELESNA VZGOJA

Pregled dela društva »Partizan« v Črnomlju

Ko smo ob zaključku sportne sezone pregledali uspehe sportne dejavnosti v Beli krajini, smo prišli do zaključka, da je Partizan opravil svojo nalogo dokaj uspešno. Priznati mora-

mo, da delo v tem društvu res ni tako živo, kakor bi moralo biti, posebno se zato, ker je Črnomelj središče Bele krajine. Ker je društvo še mlado, najdemo tu pa tam še napake, ki pa se bodo z dobro voljo odpravile. S tem pa ni rešeno, da dela napake društveni odbor. Zelo pereče vprašanje je pomanjkanje prostorov. Sedaj gradijo za gimnazijskim poslopjem igrišče, ki pa ne bo zadostilo mladim fizikulturikom. Posa- zumljivo je tudi, kakaj posreča takto malo izvenšolske mladine sportna igrišča. Partizanovo čast rešuje v Črnomlju v pretežni meri le gimnazijska mladina. Nekateri mesečni se posmehujejo tov. Kolaricu, ki je duša fizikulture dejavnosti, čes da lahko zbere mladino k fizikulturi, ker jo ima takorekoč na vrvi. Resnica pa je, da profesor Kolaric ne bi imel uspeha, če bi se dijaki sami ne zanimali za sport. Mnogi očita jo prof. Kolaricu, da gleda le na arekorde, za množičnost sporta pa ne skrbi. Toda če pogledamo v gimnazijsko telovadnico, vidimo, da je polna vse popoldneve. Redno telovadbo v okviru društva Partizan imajo pionirji, mladinci in učenci obrtne šole. Po mestni konferenci mladine se je število obiskovalcev telovadnice spet povečalo. Lepe uspehe ima Partizan v

Semiču. Kljub slabim pogojem ni tako živo, kakor bi moralo biti, posebno se zato, ker je Črnomelj središče Bele krajine. Ker je društvo še mlado, najdemo tu pa tam še napake, ki pa se bodo z dobro voljo odpravile. S tem pa ni rešeno, da dela napake društveni odbor. Zelo pereče vprašanje je pomanjkanje prostorov. Sedaj gradijo za gimnazijskim poslopjem igrišče, ki pa ne bo zadostilo mladim fizikulturikom. Posa- zumljivo je tudi, kakaj posreča takto malo izvenšolske mladine sportna igrišča. Partizanovo čast rešuje v Črnomlju v pretežni meri le gimnazijska mladina. Nekateri mesečni se posmehujejo tov. Kolaricu, ki je duša fizikulture dejavnosti, čes da lahko zbere mladino k fizikulturi, ker jo ima takorekoč na vrvi. Resnica pa je, da profesor Kolaric ne bi imel uspeha, če bi se dijaki sami ne zanimali za sport. Mnogi očita jo prof. Kolaricu, da gleda le na arekorde, za množičnost sporta pa ne skrbi. Toda če pogledamo v gimnazijsko telovadnico, vidimo, da je polna vse popoldneve. Redno telovadbo v okviru društva Partizan imajo pionirji, mladinci in učenci obrtne šole. Po mestni konferenci mladine se je število obiskovalcev telovadnice spet povečalo. Lepe uspehe ima Partizan v

Po zmagi novomeških odbojkaric

Novomeških sportnikov nobe- na vest ne bi mogla bolj razve- seliti, kot ta, da imajo v svoji srednji državne prvak; mladi- cinke Partizana iz Novega me- sta so si priborile naslov državnih prvakinj v odbojki za leto 1953. V borbi za prestiž slover- ske odbojke so se ob strani čla- nic OK Branika iz Maribora in članov AOK iz Ljubljane izšle iz borbe kot zmagovalke in prvi- v zgodovini osvobodile tla visoki naslov. Predsednik tov. Colaric je s člani uprave ob povratku pričakal zmagovalke na doma- čem kolodvoru in jim v imenu vsega članstva prisrčno čestital. Med prvimi je svoje čestitke po- šal tudi mariborski Branik.

karjev, med njimi tudi znanega Luko Dolenca, ki je že precej bremena prevzel na svoje rame. Nedvomno gre nemalo zaslug tudi Luku, ki iz svojega obšir- nega rezervoarja odbojkarskega znanja nenehno posreduje mladi- ni poznav. igre od osnovnih pri- jemov do vrhurskih fines. Zato je razumljivo, da je v letošnjem letu prvo člansko moštvo nove- meškega Partizana zavzelo v slovensko-hrvatski odbojkarski ligi nadvse častno četrto mesto pred nekaterimi renomiranimi predstavnicami te igre iz Ljubljan- ne, Zagreba in Varaždina. Tudi članice so v republiški ligi pre- močno zmagale. Vendar so doslej največji uspeh dosegle mladinke, ki so po osvojenem republi- škem prvenstvu odločno pose- gle v borbo za najvišji naslov.

se pripravljajo za najtežjo tek- mo. Sama dveurna borba z za- grebsko Mladostjo na prvenstvu v Ljubljani je pokazala, kako potrebno je biti fizično vzdrž- livo in psihično pripravljen za najvišje podvige. Velik plus za novomeške mladinke je še v tem, da se ne bavijo samo z od- bojko, temveč tudi z ostalimi pa- nogami, predvsem pa s telovad- bo in so vse tekmovalke mladi- nškega razreda. Če pomislimo še, da se morajo boriti novome- ški odbojkarji z najrazličnejšimi težavami, kot n. pr. pomanjka- nje igrišč, slabo stanje rekvi- zitiv, skopu odmerjene finance za tekmovanja, prezasedene telovadnice itd., potem moramo biti s tem uspehom še toliko bolj zadovoljni. Novomeške mladinke so pustile za seboj društva, ki trenirajo pod vse boljimi pogo- ji in imajo zagotovljena vsa ma- terialna sredstva, obenem pa pokazale, da se je za vrhunske uspehe potrebno vestno priprav- ljati in se za zmago boriti.

Novak Peter, voditelj in najboljši modelar modelar- skega krožka v Novem mestu

Novomeškim šahistom v premislek

Nedavno se je v Novem me- stu zaključil turnir tretjekate- gornikov, na katerem so neka- teri igralci dosegli drugo kate- gorijo. Sodelovalo je tudi ne- kaj študentov, ki so se zelo pridno udeleževali turnirja. Ta- koj po turnirju je bil napove- dan turnir četrtekategorikov, da pridejo v tretjo kategorijo. V Novem mestu je precej do- brih šahistov, ki bi gotovo za- služili višjo kategorijo, več je pa tudi takih, ki sploh še niso v nobeni kategoriji. Na žalost pa se napovedani turnir ne mo- re pričeti, ker šahisti, ki bi so- delovali, sploh niso prišli k žre- banju (razen nekaterih). Celo nekateri odborniki društva so izostali. Kaže, da s turnirjem ne bo nič, čeprav je bil že po-

novno objavljen v Dolenjskem listu. Po tem turnirju bi bil mestni turnir, kjer bi novome- ški šahisti prvi igrali z urami (posodila bi jih Sahovska zve- za Slovenije), najboljši igralci bi pa dobili tudi praktične na- grade. Ker pa na mestnem tur- nirju ne morejo igrali šahisti brez kategorije (za kar je po- treben predhodni turnir četrto- kategorikov), se misliti ne mo- remo na turnir za prvenstvo Novega mesta.

Vsi prizadeti šahisti naj se ta- koj prijavijo mestnemu šahov- skemu društvu, kajti ta turnir moramo vendar pričeti. Spreje- mamo tudi nove šahiste; tudi zanje bi pripravili turnir za dosego kategorije. Šahisti na plan!

Smučarji se že pripravljajo

V Novem mestu se smu- čarji že sedaj pripravljajo. Eni zahajajo v telovadnico, drugi pa vadijo v gozdnem teku, da si naberejo čim več moči za tekmovanja na smu- čeh. Letošnja zima, seveda če bo ugodna, jih bo našla pri- pravljene. Na povabilo telesno vzgoj- ne zveze »Partizan« v Ljub- ljani so se trije naši zastop-niki udeležili posveta smučar- jev. Sprejeta navodila in na- loge bodo gotovo uspešno po- rabili za dvig smučarskega sporta v Novem mestu in vsej Dolenjski.

Novomeški smučarji morajo še urediti skakalnice pri Ro- ku. Uresničiti pa bo potrebno tudi načrt ing. Bloudka, ki je predvidel skakalnice pri Vr- šnih selih in katero bi lahko uspešno uporabljali skakalci iz Novega mesta in Črnomlja. Letošnja zimo bo zopet or- ganiziran tradicionalni Gor- janski smuk z udeležbo naj- boljših smučarjev Dolenjske in drugih krajev Slovenije. S smučarji iz Kočevja in Čr- nomlja pa se bo treba pogo- voriti za izvedbo smučarske- ga prvenstva Dolenjske ter ostalih tekmovalj in teča-jev. J. G.

Za 20.000 din za slučaj trajne invalid- nosti, povzročene po nezgodi, je zavarovan vsak naročnik DOLENJSKEGA LISTA. ki ima v redu poravnano naročnino za tekoče tromesečje.

Ljudski odbor mestne občine Črnomelj

čestita ob NARODNEM PRAZNIKU vsemu delovnemu ljudstvu in mu želi pri nadaljnji graditvi socializma mnogo uspehov!

ZIVELO BRATSTVO IN ENOTNOST JUGO- SLOVANSKIH NARODOV, SKOVANO V NOBI!

OB ZGODOVINSKEM PRAZNIKU DNEVA REPUBLIKE POZDRAVLJAMO VSE DELOVNO LJUDSTVO DOLENJSKE IN MU OB 29. NOVEMBRU ISKRENO CESTITAMO ZA NJEGOVO NAPORNO DELO IN DOSEŽENE USPEHE PRI GRADITVI SOCIALIZMA!

Okrajni ljudski odbor, Okrajni komite ZKS in Okrajni odbor SZDL Novo mesto

NIKDAR NE BOMO DOPUSTILI, DA BI NA NASO, S KRVJO NAJBOLJSIH SINOV IN HČERA PREPOJENO ZEMLJO STOPILA NOGA POHPLENEGA TUJCA! KOT SMO SE V CASU NOB BORILI ZA OSVOBODITEV IN IZGON OKUPATORJA, TAKO SMO DANES PRIPRAVLJENI BORITI SE ZA OHRA- NITEV PRIDOBITEV NASE REVOLUCIJE! - KJER SO NASE ŽRTVE - TAM SO NASE MEJE!

OB PRAZNIKU OBLETNICE NASE ZDRUZITVE IN USTANOVITVE NOVE JUGOSLAVIJE CESTI- TAJO VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU BELE KRAJINE IN MU ZELE PRI NADALJNJI GRA- DITVI SOCIALIZMA MNOGO USPEHOV

Okrajni ljudski odbor, Okrajni komite ZKS in Okrajni odbor SZDL Črnomelj

ZIVELA SOCIALISTICNA JUGOSLAVIJA - KREPEK STEBER MIRU V SVETUI

Okrajno gradbeno podjetje ČRNO MELJ

čestita vsem delovnim ljudem k DNEVU REPU- BLIKE - 29. NOVEMBRA!

ZIVELA ZKJ - POBUDNIK NASE REVOLU- CIJE!

K DNEVU REPUBLIKE čestitamo vsem združ- nikom in delovnemu ljudstvu BELE KRAJINE Zadržno trgovsko podjetje ČRNO MELJ

ZIVELA SVOBODNA FLRJ!

VSEM DELOVNI KOLEKTIVOM IN DELOV- NEMU LJUDSTVU DOLENJSKE CESTITAMO K PRAZNIKU DNEVA REPUBLIKE IN ZELIMO MNOGO USPEHOV PRI GOSPODARSKEM DVIGUI!

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE LESNIH IZDELKOV Novo mesto

NAJ ZIVI 29. NOVEMBER - ROJSTNI DAN NOVE JUGOSLAVIJE!

Gradbeno in obnovitveno podjetje GOP, Novo mesto

čestita k DNEVU REPUBLIKE 29. NOVEMBRA vsem svojim poštovnim delavcem in vsemu delovnemu ljudstvu!

BORIMO SE ZA BOLJSE ŽIVLJENJE DELOV- NEGA LJUDSTVA!

Pozdravljamo 29. NOVEMBER - DAN ZEDI- NJENJA JUGOSLOVANSKIH NARODOV in čestitamo vsem delovnim ljudem

Trgovsko podjetje »PREHRANA« Novo mesto

NE DOVOLIMO BARANTANJA Z NASO ZEMLJO!

Splošno trgovsko podjetje Črnomelj

čestita vsem svojim odjemalcem in ostalemu prebivalstvu Bele krajine k PRAZNIKU OB- LETNICE USTANOVITVE FLRJ - 29. NOV.

ZIVELA NOVA JUGOSLAVIJA!

K DNEVU REPUBLIKE - 29. NOVEMBRU CESTITA VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU KOČEVJSKE

Okrajni ljudski odbor Kočevje

BORIMO SE ZA POLITICNI, GOSPODARSKI IN KULTURNI NAPREDEK NASEGA OKRAJA. - VSE SILE ZA IZGRADNJO SOCIALIZMA!

NAJ ZIVE VODITELJI IN UCITELJI NASEGA NARODA S TOVARISEM TITOM NA CELU!